

Inserati se sprejemajo in velja tristoletna vrsta:

3 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primeroma zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo

Naročnino prejema upravništvo administracije in ekspedicija na Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:
Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljanje velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu hišna št. 190.

Izhaja potrikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Kako je z vojsko?

Svet se prša: zakaj je Rusija tako mirna, zakaj ne vdari, zdaj ko je Turčija vse predloge konferencije zavrgla, ko je vendar car sam zastavil besedo? Drugi zopet iz ruskega čakanja sklepajo, da si Rusija ne upa, da ni pripravljena za boj. Kriva pa je te zamude samo nezaupnost in nevera diplomacije. Nedavno je bojda rusk diplomat rekel: „Rusija in Turčija ste si v tem podobni, da nobena nima pravega prijatelja, na katerega bi se smela vselej zanašati.“ Te besede so jako resnične. Na konferenciji v Carigradu so bili sicer vsi evropski poslanci edini. Pa kakošna da je bila ta edinost, poročajo zopet drugi nevradni viri, kateri pravijo, da so nekateri poslanci v sejah govorili složno z ruskim poslanecem, izven seje pa so intrigirali na vso moč zoper Rusijo, šli celo k turškemu vezirju in tako rekoč dajali mu pogum, da naj se nikar ne uda. Mithad paša je dobro vedel, da evropske moči niso složne, in to je bil morda glavni vzrok, da je ruske predloge odbil. Politični položaj v Evropi je tak, da drug drugemu ne upa. Brž po konferenciji se je začel prepir med Nemci in Francozi, tako srdit, kakor pred zadnjo nemško-francozko vojsko. Ravno tako vradni listi še vedno pišejo o tricesarski zvezi; pa kakošna mora biti ta zveza, če madjarski časniki odločno zahtevajo boj zoper Rusijo, ko vendar Madjar Andrassy ostane minister zunanjih zadev? Rusko-avstrijsko prijateljstvo se razodeva še po več drugih znanih dogodbah, katerim ni treba novega potrjila.

Morda se Rusija tudi na Nemčijo popolnoma zanašati ne sme. Saj vemo, da Nemci

Rusov ne morejo, in če so zdaj prijatelji, delajo le iz dobičkarije, in Bizmarku ni upati. Morda bo Rusiji še toliko časa prijatelj, da z njeno pomočjo vse druge potolče enega za drugim, potem pa se zna nad Rusijo samo spraviti. Saj se je tudi prvi Napoleon toliko časa prijaznega hlinil ruskemu caru, da je vse kralje in cesarje premagal, potem je pa vse skupaj proti Moskvi gnil. Kaj takega zna kedaj tudi Bizmark nameravati. Kdo vé, kaj se plete za kulisami; ruska diplomacija je pa dosti prekanjena, da spozna skrivne intrige ali zapletke, in če se toliko časa ne odloči k odločnemu koraku, smemo za gotovo misliti, da ima premagati še mnogo diplomatičnih zvičaj, in če se ji to ne posreči, pripraviti se na boj zoper več kakor enega sovražnika. Zalostno je, da se Evropa še v človekoljubnih vprašanjih ne more zediniti, in da stavi tudi tu svoj lastni dobiček nad zahtevanja človečnosti in omike. Plemenitost in požrtvovanje ni več doma v Evropi; le denar, dobiček, vžitek postali so njeni bogovi; jok in reva tlačnih kristjanov je ne ganeta več. Nekdaj je bojevala Evropa velikanske križarske vojske zoper Turke za vzvišeni namen, za osvojenje svete dežele, kjer se ni bilo nadejati nobenega dobička; a sedaj se najprvo izprašuje po dobičku, po lastni koristi!

Evropa se ni samo postarala, ona se je tudi spridila; ona bo propadla, kakor nekdanje rimsko carstvo in novi, zdravejši rodovi morajo priti do svetovne vlade.

Vedno ista pesem.

Naši nasprotniki nas vedno in trdovratno natočujejo sovražstva do nemškega jezika, če-

ravno smo jim že sto in stokrat povedali in dokazali, da se ustavljamo le ponemčevanju, ker se po vsi pravici bojimo, da bi po njem ne zgubili svoje narodnosti. Sto- in stokrat smo že povdarjali, da cenimo vsak jezik, posebno pa nemški in laški, ker sta nam ta dva soseda in ju razun svojega maternega največkrat potrebujemo. To spoštovanje tujih jezikov pa ne sme zadušiti v nas ljubezni do maternega jezika; najprvi nam mora biti materni slovenski, zatem še le drugi — po potrebi in nagnjenosti. Zato je naše prizadevanje to, da se mladina naša v šolah najprej nauči temeljito svojega maternega jezika, in še le s pomočjo tega različnih potrebnih ved in drugih jezikov; to je naravno, tako mora biti, sicer zgublja naša mladina po šolah čas, starši in redniki pa denar zanje zamečejo.

Vsak pameten človek, bodi si Nemeč, Francoz, Lah ali celo Turek, bo rekel, da je naša prava. Zato se bo pa tem bolj čudil sestavku, kakoršnega nahajamo v glasilu tistega stanu, kteremu je izročena odgoja naroda našega, v ljubljanski „Schulzeitung“ št. 2. t. l. Čudil se bo tem bolj, če vidi, da ta članek (ako mu podtaknjeni in podpisani učiteljni samo boter) prihaja od učitelja iz Ribnice, t. j. iz kraja, ki je za nemško setev popolnoma neugoden. Mi bi takih člankov ne pregrizovali, kajti kakor smo rekli, enaka natočevanja smo že sto- in stokrat odbili in dokazali ničevost razlogov naših nasprotnikov; ali ta članek zagovarjajoč precartano nemščino pri nas, se naslanja na tako originalne, čudne razloge, da se moramo vsaj en hip pri njih ustaviti in jih nekoliko ogledati.

„Vlada avstrijska, ktere dobrodejnega de-

Valentin Vodnik slovenskim učiteljem.

Vodnik, rojen 3. februarja 1758, umrl 8. januarja 1819, čegar 119. rojstni god smo te dni radostno obhajali, je duševni oče našega naroda, in bivši učenec in učitelj služi naj v vzgled in v posnemanje vsem, kateri želijo biti pravi učenci in dobri učitelji slovenski. Kakor sim ter tje še zdaj, delali so grdo z jezikom slovenskim, in popéval je Vodnik to razmero l. 1806 v pomenljivi pravljici:

Nemški in krajnski kojn.

Nemški kojn slovénnu reče:
Brate kaj medliš na čést?
Ti li noga, glava neče,
Al se teb neclubi jést?

Mene v' dobri versti májo,
Men se trikat ovs ponúd',
Čiste noge mi jegrajo,
Vrat nosim ko labúd.

Krajnska pára mílo pravi:
Tud bi lahko jes bil tak,
Al tepejo me po glavi,
Lačni morem stati v' mlak'.

Nikar, o j učitelji! nikar kranjske pare, t. j. ubozega Slovéna ne tepite po glavi, marveč razsvetljujejte mu jo v pravem duhu, v domačem smislu; trebite mu besedo in v čisti slovenščini dajajte primérne hrane duševne, da ne bode lačen dalje stati moral v mlaki!

Vodnik je l. 1811 dal prvo slovnico o našem jeziku spisano v slovenski besedi na svetlo. Poprej so jih pisali po latinsko in po nemško; tako so, pravi v predgovoru, ptujcem kazali slovenski jezik pisati in govoriti. „Ptujec smo tedaj vučili našo besedo znati, sebe pa ne. Od tód pride, de nimamo skoro nič vučeniga perdelka. Zatórej je prav prišla zapoved našim mladenčam dati v' roke pismenji navuk, kir jim bo kazal svojo domačo besédo izrekvati in na pismo devati. Porečeš: čemu pa mi bo? sej zaam po naše govorit. — Govorit znaš, al spravno govoriti in pisati morebit ne. Nemci, Lahi, Francozi, dajo svojim otrokam narpred svojo domačo pismenost za prvi vuk, deslih znajo némško, laško, francozko. Za kaj? — za to ki je treba začéti vse navuke z' tisto besédo, ktiro nas je mati vučila. V' ti se otroci lahko in hitro navádio pismenje znadnosti. To je perva stopna k'

vsim višjim vučenóstam. Veséli tedaj naj bodo mladenči, de jih od začetka ne silimo z' ptujimi neznanmi besedami.“

To so zlate resnice, ktere naj bi spolnovali naši učitelji. Vse nauke je treba pričenjati v materni besedi. To je prva stopinja k višim učenostim. Tako ravnaajo drugi narodi, in zato hitreje v vedah in umetnijah napredujejo in se po njih množi njihovo učeno slovstvo. Kteri pa temu nasprotujejo, oni so krivi, da Slovenci nimamo tolikanj učenega prideka, kolikor bi ga sicer lahko že imeli, in sami krivci ubogim Slovincem to pomanjkanje naposled še oponašajo! Je-li to prav in spodobno?

„Rés je, de tudi tukaj nenavadne imena na dan pridejo; al per novimu vuku so nove beséde potrebne, in te niso neznanne, ker so vzete iz drugih že vsim znanih. Vsako delo ima svoje glasne znamina, ktire so čudne, al morebit sméšne tim, ki niso tistiga dela. . . Tako ima tudi pismenstvo svoje iména. . . Pismenji navuk bo našo slovénašino zbrusil, zlikal in obogátíl; vas mladenče pa perpravil, de se bote drugih jezikov ročno navučili; zatórej glejte narpred svojiga dobro poznati itd.“ —

lovanja je deležna tudi Kranjska dežela, je nemška" — to je prvi razlog, iz kterega izpeljuje pisatelj, da je nemški jezik vsakemu potreben. Temu nasproti prašamo mi le: so li narodi za vlade na svetu, ali vlade za narode? Kdor prvo trdi, se postavi na sužnje stališče, na stališče naroda, kterega si vlada podvrže, nikakor pa ne na stališče svobodnega naroda, kakoršen hoče samostalnost in ima pravico do nje, ki si svojo vlado sam voli. To so konstitucijska načela. „Kakoršen narod, taka vlada“; nikakor pa to ne velja potem načelu tudi narobe.

Drug razlog čudnega pisatelja: „Hrabri sinovi kranjske služijo pri različnih polkih avstrijske vojne“. Iz tega in ker je pri teh polkih službeni jezik in „komando“ še nemški izpeljuje, da morajo tudi naši sinovi nemški, znati. Ta vzrok je piškav, kakor prvi. Dobro je, če znajo nemški, a potrebno ni. More li kdo biti porok za to, da bo avstrijska armada imela vedno nemški „komando“? Če se, kar se mi napenjamo, Avstrija vredi po federalističnih načelih, ali bo potem nemški jezik tudi še mogoč pri vseh različnih polkih?

Še slabši je tretji vzrok za splošno potrebo nemščine, da si namreč veliko ljudi iz Kranjskega išče po svetu kruha. To je res, ali ogromna večina jih ostaja doma, ker Kranjec ljubi svoj dom. Res je tudi, da oni, ki si na tujem zaslužka iščejo, tam ne shajajo s slovenskim jezikom. Ali kako, da jih pisatelj le na Nemško pošilja? Ali ne hodijo tudi na Hrvaško, na Laško in drugam? Če bi se šola že na to morala ozirati, potem bi se moral po naših šolah z isto pravico učiti hrvaški in laški jezik, in še bolj, kajti na Nemško zahajajo večidel Kočevarji, ki že z doma znajo nemški. Nemški pregovor pravi: „Bleibe im Land und nähre dich redlich“ in skušnja uči, da ravno tisti, ki si po svetu kruha iščejo in s tem svoj dom zanemarjajo, so vedno revčki.

Zakaj si pa mora toliko Kranjcev po svetu zaslužka iskati? Zato, ker jim tak zaslužek jemlje k nam prihajajoči tujci, posebno trgovci in delavci, kakor zidarji iz Laškega in Nemškega. Znano je, da so železnice zidali večidel delavci iz Laškega, da zidajo povsod največa poslopja, da je večina trgovcev pri nas tujcev. In tem se še posebno na roko

gre! Ko bi se pri nas, kakor po drugih deželah, šlo domačinom bolj na roko, potem bi mnogo manj pridnih slovenskih rok in glav bilo prisiljenih zunaj si iskati dela in kruha, kajti gotovo je tujcev v dobrih in različnih c. k. in drugih službah pri nas veliko več, kakor je Slovencev na tujem. Tudi bi zavoljo znanja slovenskega jezika in poznanja dežele in ljudstva bili v teh službah bolj na mestu, kakor tujci, kateri le še zato morejo shajati pri nas, ker se moramo mi in naši otroci učiti nemški zato, da morajo oni z nami občevati in opravljati svoje službe. — Kdor izmed nas gre na tuje, se bo že sam naučil tistega jezika, kterega mu je treba, ne bo treba ga siliti k temu. Krivično pa je, da se zavoljo enega vsi drugi silijo.

Četrty razlog za zagovarjanje nemščine je čudnemu učitelju stavek: „Dosedaj še ni vseučilišča slovenskega“. Bedasto! Ali smo mi tega krivi? Če nam takega vseučilišča drugi ne dovolijo, ali sledi iz tega za nas to, da se naši otroci in mi nemški moramo učiti? Ako bi te krivične razmere za pravične spoznali, potem bi to veljalo; a zdaj se vdajamo le sili, oportuniteti, katero pa si prizadevamo odpraviti. Res je, da si Slovenec more do zdaj še pridobiti za izobraženega človeka ali učenjaka potrebno znanje le na tujih višjih šolah; a to ne samo na nemških, ampak ravno tako blizo tudi na laških in celo na slovanskem vseučilišču v Zagrebu. Če bi se toraj na to ozir jemal, bi se morala v naših srednjih šolah učiti laščina in hrvaščina po ravno tisti pravici in z nič manjšo natančnostjo ne, kakor se uči nemščina. Dozdaj namreč še ni nihče dokazal, da se z nemškim jezikom zamore doseči večja učenost, kakor n. pr. s francoskim, laškim ali hrvaškim; tega menda tudi „učitelj iz Ribnice“ ne bo dokazal. Kadar pa nam dajo vse, kar po vsi pravici smemo zahtevati, potem bo za popolno izobraženost nam tako malo treba nemščine, kakor zdaj Nemcem n. pr. slovenščine. Nehajte vendar enkrat z neumno trditvijo, da le nemščina nas izveličuje.

Najbolj bedast je pa zadnji razlog, ki pravi, da tudi mi Slovenci imamo pravico govoriti v državnem zboru in moramo zato nemški znati. Kaka pretveza! Državni zbor je zbor poslancev vseh avstrijskih narodov in poslanec ima pravico govoriti v svojem jeziku,

kar so dalmatinski poslanci že tudi storili. Če poslanci slovanskih ali drugih narodov v tem zboru govore nemški, store to le iz nepotrebne vlnudnosti (kurtoazije.) Da bi bila državna zbornica na Dunaji nemška, to more trditik večemu kak „ribniški šomašter“, ki pa s tem zopet le pokaže, da o političnih razmerah ima toliko pojma, kakor zajec o bobnu.

Dalje se ne bomo vkvarjali z zavračanjem takih budalastih člankov; le to rečemo enkrat za vselej: Mi hočemo, da naš jezik bode prvi v naših deželah, da bode gospodski, ne pa hlapčevski. To hočemo in to bomo tudi dosegli, če Bog da! Odnehali prej ne bomo!

Politični pregled.

V Ljubljani, 5. februarja.

Avstrijske dežele.

Bankine zadeve ministrom še vedno delajo hude preglavice, ker vse dosedanje razprave so bile zastoj. Ogerski ministri pridejo danes zopet na Dunaj, toda nič še ne kaže, da bodo pri svojih obravnavah srečnejši kakor so bili dozdaj. „Eil.“ piše, da ministerska kriza še ni odstranjena in da se bode moral Tisza najbrže umakniti drugim možem.

V državnem zboru je velik vtisk napravila interpelacija, katero so poslanci desnega središča 30. januarja stavili pravnemu ministru. Brošura „Lasser genannt Auersperg“ seznanji vladi namreč našteva mnogo kupčij, ki so se vršile z dovoljenjem vladinim, ki so bile pa delničarjem, njihovim upnikom in vsemu prebivalstvu v veliko škodo. Če je vse res, bi moralo državno pravdnništvo reč sodnijsko preiskovati, ker vsak priprost človek v tem vidi zločinstvo in goljufijo po §. 197 kaz. postave. Državno pravdnništvo pa tega ni storilo, kar je tem čudnejši, ker je tako ravnanje po okolišinah zlorabe vradne oblasti in ker ima državno pravdnništvo dolžnost preiskovati in zasledovati vse prestopke, naj mu jih naznani kdor koli. Taki dogodki vznemirjajo ljudstvo, spodkopavajo kredit Avstrije v domačih in vnanjih deželah in škodujejo veljavi vladini, ker spodkopavajo temelj države namreč zaupanje v njegovo pravosodje. Zato vprašajo poslanci gospoda ministra: 1. Se je li pričela sodnijska preiskava zaradi kazni vrednih

Tako je pisal Vodnik l. 1811 „vodja latinskih, prvih in delovskih šol.“

Tisto leto je prestavil za latinske francoske šole po Iliriji Vodnik francosko pismenost Lhomonda izsluženega učenika pri visokih šolah v Parizu, in v predgovoru po tem skušenem učeniku naslednje modre nauke daje slovenskim učiteljem.

„Kadar otroke vučimo, imajmo pravo méro, kaj ino koliko razvumiti premorejo, t. j. ravnajmo se po njih zamožnosti. Nikar jim veliko na enkrat ne kázimo; vlivajmo navuke po samimu, kakor točimo tekoče stvari v posodo z' tesnim vratam kaplo per kapli; če več natákamo, kar ima pojátine, gréde čes ino razliamo. Tedaj je treba dajati navuke porédama; ne smémo méniti, de že vejo to, kar še ne vejo, ino nimamo prej govoriti od zadniga kouca preden od perviga. Naše besede per vučenju perličimo mladénskimu vumu. Za nje še niso dolóčki posébanj ino perrézani; rajší jim tako perpovdujmo, de lahko vse z' roko otipajo. Skušnja dvajsetih let, pravi Lhomond, me je vučila poznati mladénsino ino kaj je za njo prav. Po tim se ravnám v' mojih bukvah ino želím, de bi mladenči v' svoji dragi ino lubi starosti

nič več solze ne točili per svojimu prvimu uku itd.“ —

Zlate resnice spet, kaj ne? — ali kaj — ker jih sedanji čas tako malo izvršuje, in od tod tista velika povodenj na šolskem polji čez in čez, in od tod tisti narobe svet, ki od zadnjega konca pričenshi ne vé, kje je konec prvi!

In l. 1812 je dal Vodnik na svetlo Abecedo ali Azbuko v treh jezikih, in v ogovoru na vučenike pravi:

„Starši bi radi, deb' otroci berž znali nemško, francosko, laško in vse druge navuke. Tudi vi Vučeniki bi radi tó. Al vi ste skušili, de kdor se iz perviga prenagli, se kmali vpéha. Tedaj kdor hoče perhitévati, začne per znanih rečéh, ktirih se otroci hitro navádio: iz tih jim potlej kaže druge neznane; in tako pridejo od stopne do stopne v' kratkim daleč. Máterna beséda je otroku narbol znana; perva stopna tedaj je, ga v' domáčimu jeziku vaditi pisat in brat itd.“

Tako je pisal in svetoval Vodnik 24. dan grudna 1811 v Ljubljani učenikom ali učiteljem slovenskim, in je grajal tedaj že tudi veliko napako sedanjega šolstva, ktera je na pr. opévana v besedah:

„V sedanjih časih do groba od zibeli Po cesti železni smo se zaletéli.“

Zaletel je v sedanjem šolstvu učitelj vsak, kteri proti povedanim naukom skazuje se učenjaka že v prvih, malih, začetnih ali ljudskih šolah. Da bi pač domači učitelji ravnáli se vsegdar po Vodnikovih opominih! Ne škodovali ne bi tudi nemškutarskim ali liberaluškim, ki se repenčijo in ponašajo v „Laib. Schulzeitung-i“ in v pobratimu „Laib. Tagblattu!“ Kar je Vodnik l. 1811 pravil svojim vrstnikom, to kažejo lahko vsi dobri, pametni slovenski učitelji svojim po ptujstvu dihtečim tovaršem, in to je:

„Ker pa v' naše šole ne hodio sami Krajnci, dam otrokam v' roko trojo abecedo, slovénsko, nemško in francosko, de bomo vsakiga v' svoji besedi nar pred zvúriili. Potlej pojde dalje; in Krajnc se bo iz francoskiga lahko navadil latinsko, laško, špansko; iz nemškiga dansko, švedsko, anglejsko; iz krajnskiga hrovaško, serbsko in vse slovensko! Tako bodo naši mladenči, če bodo pridni, v' kratkim znali po vsimu svetu pisma pisati, in povsod po opravkih hoditi.“ (Cf. Jezičn. XIV. L.)

in v omenjeni brošuri naznanjenih dejanj, ali jo hoče g. minister prava saj zaukazati; 2. kakšne vzroke ima g. minister, če se ta preiskava opusti? Podpisani so bili vsi poslanci desnega središča in liberalca Walterskirchen in Zchok. Ministre je ta interpelacija jako osupnila in tudi med liberalci je zbudila veliko hrupa; razun imenovanih dveh, bi jo bili podpisali tudi mnogi drugi, da bi bili za njo vedeli. 3 febr. je minister Glaser na to interpelacijo odgovoril. Rekel je, da naloga ministerstva ni namesto državnega pravdnštva zasledovati prestopke ali preiskovati izdane brošure. Vsled interpelacije pa je vendar reč naznanil državnemu pravdniku, ki je rekel, da je najbrže indentična ali vsaj v zvezi z nekim naznanilom, ki mu je došlo, in o katerem je že marsikaj pozvedel.

Česki listi objavljajo kandidate za prihodnje volitve v državni zbor.

Vnanje države.

Rusija je nasproti Poljakom jela kazati veliko mirljivost in prijaznost. „Gazeta Narodova“ oznanja, da na gimnazijah v ruskem Poljskem, na katerih se je doslej podučevalo v besedi ruski, vpeljan je zopet jezik poljski.

V Carigradu se močno govori, da hoče vlada s Srbijo mir skleniti na podlagi razmer, kakoršne so bile pred vojsko, Črnogori pa da hoče dati nekoliko nove zemlje. Od druge strani pa se čuje, da so se dotične obravnave razbile.

Izvirni dopisi.

Z Gorenjskega, 31. jan. (Svarilo.) Mnogo je brati po časnikih o sleparjih, večidel judih, ki prihajajo posebno z Dunaja in Pešta, ter lové ljudi na različne načine, da spavljajo denar ž njih. Tako je hodilo k nam zlasti pred „krahom“, pa tudi še po tem mnogo sitnežev, ki so z veliko zgovornostjo vabili bolj premožne ljudi k pristopu v neko družbo, ki igra na srečke (lose) in vplačuje po 6 gld. v 21mesečnih obrokih, potem pa dobi eno srečko za 200 gld., med tem pa še vse dobitke, ki bi med tem družbo zadeli. Krog Radoljce so jih na ta način več vjeli. A kaj je bil konec? Te dni je bil pri meni tak mož, kateri je šel na limanice. Pravil mi je, da je, vplačavši vse obroke — tedaj 126 gld. — dobil eno turško srečko (Türkenlos). Vrh tega sta sledojč dva teh tičev, ki sta prišla k njemu na dom, opeharilaga še za 18 gld., češ, da je družba zadela, neko večo srečko, od ktere pride ná-nj 250 gld., ktere bo v treh mescih dobil. A preteklo je že trikrat šest mescev, pa o dobitku ni duha ne sluha in ko se je pismeno obrnil na Dunaj do „bankirja“, ni dobil nobenega odgovora. Ko je nedavno šel s kuponi te srečke v Ljubljano, da bi jih v denar spravil, mu ni nihče hotel dati solda zá-nje, ampak smejali so se mu; srečka pa, so mu rekli, je vredna k večemu 18 gld. — Ali za take sleparje ni nobene postave?

Varujte se tedaj kmetje vsakega, ki hoče denar zvabiti iz vas, in ne verjemite nikomur, ki ga ne poznate.

Iz Šentvida, 30. prosinca. (Krajni šolski svet. Bralno društvo.) Dragi „Slovenec“, iz vsakega kraja naše mile domovine imaš kak dopis, le od nas se nihče ne oglasi, ne vem, kaj je temu vzrok? Gotovo malomarnost naših rodoljubov, katerih se po mojej misli ne manjka pri nas. — Velikokrat sem že slišal tega ali unega bralca „Slovenca“ govo-

riti, zakaj da „Slovenec“ ne izhaja vsak dan, marsikom, ki se ne more na več listov naročiti, bi bilo s tem vstreženo in gotovo bi vsakdo rad nekoliko globokeje v žep posegel.

V naš kr. šol. svet so bili sledeči gospodje izvoljeni: J. Lukan prvosednik, A. Kovačič njegov namestnik, J. Fačini, Ig. Hribar in A. Kolenc, g. župnik in učitelj še ostaneta vsled šolske postave. Naša šola ima od začetka šolskega leta, kar nas je zapustil izvrstni nadučitelj in orglavec J. Sk., samo enega učitelja, kateri je res marljiv in delaven, kolikor mu je največ mogoče, vendar bode šolska mladež zaostala v napredku, ker ena sama učiteljska moč, če je tudi tako izvrstna kot naš vrli učitelj, vendar ne mora s takim vspehom podučevati, kakor dve.

Sliši se v naših krogih, da mislijo nekteri velavni možje pri nas „bralno društvo“ osnovati. Pač bi bilo koristno in potrebno kaj tacega pri nas, lefne obupajte, gospodje, s pomočjo božjo in z dobrim ljudstvom se da marsikaj narediti v prid naroda in omike.

Iz Beigrada, 29. januarja. V četrtek 25. t. m. odšli so turški vojniki, ki so bili od Srbov vjeti in v tukajšnjem gradu zaprti, v svojo domovino; spremili so jih srbski konjiki. 10 ali 12 Turkov je tukaj ostalo, ter nečejo iti domu, dva pa se bojita nazaj, ker sta samovoljno prestopila mejo in sejpustila Srbom vjeti.

Šabčanke so prostovoljcem poklonile 2 zastavi, eno petemu in eno osmemu batalijonu. Na zastavi je grb srbski z napisom: „Za kneza, vero in slobodo,“ pod grbom pa: „Poklon šabčkih graščanka.“

Slučajno sem se sošel z nekim gospodom tukajšnje državne tiskarne; pripovedoval mi je, da zdaj v tej tiskarni delajo srbske bankovce, in mi je obljubil, da me hoče prilično peljati v to tiskarno.

Domače novice.

V Ljubljani, 6. februarja.

(Valvazorjeve kronike) 3. snopič prišel je ravno na svitlo, ki nam prinaša 1. zvezek XII. knjige imenitnega kronista. Ta knjiga prav obširno in mično popisuje krvave boje dveh stoletij na sosednej nam Hrvatskeje, katerih se je v prvi vrsti vdeležila tudi Kranjska, in ki so končno odvrnili nam krvoločnega Turka. Jako pomenljiva je ta knjiga toraj za zgodovino Hrvatske isto tako kakor za Kranjsko, ki ste stoletja krvaveli za kristjanstvo. Ta snopič prinaša nam 8 prav izvrstnih podob namreč: glavno Hrvatsko mesto Zagreb, Vihič, Serinvar, Kanižo, Siget, Virovitico, Petrinjo in Sisek. Slike te druge Valvazorjeve izdaje, katere naš rojak in soizdajatelj Valvazorjev, Vinko Novak, risa, so vse hvale vredne, kar tudi strokovnjaki radi priznavajo. Sezite toraj po tej imenitnej kroniki, ki se naroča pri založitelju J. Krajcu v Ljubljani, in ki po dvakrat na mesec izhaja za jako nizko čeno po 50 kr.

(Vodnikova svečanost) v čitalnici bila je jako sijajna; občinstva, se že davno ni bilo toliko zbralo kakor ta večer. Pevski zbor in vojaška godba sta se odlikovala po navadi, gospica Orelova, ki je pela „Slavčka“ in prof. Wiesthaler, ki je deklamoval Tomanovo „v spomin Valentinu Vodniku“, kakor tudi gospica Pavlina Namretova zbudili so živahno pohvalo. —

(Slovensko gledišče.) Radovedni smo pričakovali, kako bo vodstvo slovenskega gledišča s svojimi pičlimi močmi spravilo zuano Schillerjevo žalostinko „Kovarstvo in ljubezen“ na oder. Zato se je zbralo v primeri precejšnje število poslušalcev iz bolj izobraženih krogov v torek v Talijnem hramu. No, z za-

dovoljnostjo smemo reči, da se je predstava izvršila po večem povoljno, vsaj glavne naloge so bile v spretnih rokah. Gospod Kocelj je brezsrčnega, brezozirnega predsednika, ki hoče svoji slavohepnosti žrtvovati celo svojega sina, pridno študiral in vsaj v glavnih prizorih dobro zadel. — Gosp. Schmidtov „Ferdinand“ je bil zelo naravno posnet, zlasti satira in srčna grenkost je v besedi in mimiki vidno prodirala na dan, včasih je je bilo morda še nekoliko preveč. Obup njegov, ko spozna, da je Luizo po nedolžnem umoril, bi se bil pa vendar dal še z bolj živimi barvami naslikati. — Gospice Podkrajškove „Luiza“ pa je bila malo da ne izgledna; gospica je popolnoma opravičila naše pričakovanje ter kazala živo tri občutke, ki ji razrivajo srce: ljubezen do ženina, kterege dobiti pa ni upanja, ljubezen do očeta in nravno čednost. Vsi trije so bili med igro večkrat klicani in burno pohvaljeni. — Gosp. Jeločnik je podpihivalca in zapeljivca „Wurma“ dosledno izpeljal ter pokazal vso zlobnost, ki je tej nalogi lastnost in hladnokrvno vničuje srečo drugih, da sebe varuje zaslužene pogube. — Dobro po duhu naloge je izvršil tudi gospod Kajzelj svojega godca, kar je tem večega pripoznanja vredno, ker take naloge se ne prilegajo komiku, kakor je gospod Kajzelj. Tudi gosp. Trnovec se je s svojo nalogo vkvarjal z hvale vrednim vspehom, isto tako gospa Odijeva in nekoliko gospica Nigrinova. — Gosp. Šušteršič je zopet zelo pretiral; naloga „Kalbova“ ni karikatura, kakoršna je gosp. Š. naredil iz nje, ampak le slika praznih glav, kakoršne se pri dvorih nahajajo vsled protekcije. — Za gospico Namretovo je naloga „lady Wilfort“ gotovo pretežka, za to nalogo je treba več izurjenosti, kakor je more gospica Namretova imeti; tudi je pretiho govorila in tako sta bila prizora s „Ferdinandom“ in „Luizo“ medla, brez tistega vpliva, ki ga dobro igrana morata doseči. Vendar gre gospici pohvala tudi za to, kar je naredila z nalogo, za katero se je gotovo marljivo pripravljala. Le pogum in pridnost, potem bo že bolje. — Splošno pa smemo biti zadovoljni z igro, kakor je bilo zadovoljno tudi občinstvo. Vspeh te igre nam je porok za to, da se na našem odru zamorejo tudi večji in težji izdelki dramatične Vile že zdaj dostojno predstavljati. Z napredovanjem se dospje do popolnosti. — Drevi se bo ponavljala igra „Deborah“, ki veljá za boljših eno.

(XII. občni zbor „Matiče slovenske“.) Konec. —

Blagajnik bere potem račun od 1. januarja do konca decembra l. 1876. Premoženje matično je: v obligacijah 38.460 gld., gotovine 3100 gld. 40 kr., vrednost hiše 11400 gld., vrednost inventara 5015 gld., tedaj skupaj 57.985 gld. 40 kr. Stroškov je pa Matica imela: Tajniku in za male stroške 522 gld. 45 kr., za spise 839 gld. 90 kr., za tisk 1800 gld., vezanje knjig 192 gld. 60 kr., hišni stroški 373 gld. 79 kr., nova omara za knjige 25 gld., razni stroški 175 gld. 36 kr., tedaj skupaj 3928 gld. 70 kr. Pri razgovoru o tem računu se oglasi g. Jurčič in zahteva pojasnenja o 642 gld. 35 kr., ki so se izdali za tisk življenja Tomanovega. S prejšnjo opazko odbora ni hotel žaliti, očitanje, da je govoril „pro domo sua“, pa odločno odbija, ker od tiskovnih narodne tiskarne on nima nobene koristi, glede rodoljubja pa se nikomur pod streho ne umakne.

Dr. Strbenec: Beseda „na videz“ je odbor žalila (Jurčič: sem jo preklical); vi ste jo preklicali, z besedo „pro domo sua“ je reč pobotana.

Dr. Bleweis: Naj se pregledovalcem računa priporoči, da natančno preiskujejo, kako je z računom za življenje Tomanovo. Se sprejme in račun se vzame na znanje.

Blagajnik bere potem proračun za l. 1877, ki nam kaže vseh dohodkov 4821 glid. 85 kr., stroškov pa 3861 glid. 85 kr.

Predsednik: Gospodje, izrečite svoje mnenje; račun je 14 dni ležal v matični pisarni, a kakor se mi je reklo, ga nihče ni prišel pogledat. Če ni ugovora, konstatiram, da je proračun sprejet. G. Jurčiča pa prosim, da naj nasvetuje on tri pregledovalce računov. G. Jurčič imenuje gg. Pfeiferja, prof. Hafnerja, in dr. Zupanca; ker g. Pfeifer ugovarja, da zaradi preobilnega dela te naloge ne more sprejeti, dr. Zupanec pa kot odbornik ne more biti pregledovalec, nasvetuje g. Jurčič g. Žagarja, Hafnerja in prof. Celestina, ki nalogo sprejmo.

O izdavanju znanstvenega časnika predsednik omenja, da g. Raiča, ki je reč sprožil, ni tu, dasi je obljubil priti.

G. Pleteršnik naznanja, da g. Raič zaradi vradnih opravkov ni mogel priti k običnemu zboru, ter je pismeno njega naprosil, da naj njegov predlog v zboru zagovarja. G. Raič meni, da naj se sestavi odbor treh matičarjev (1 jezikoslovca, 1 zgodovinarja in 1 prirodoslovca,) ki naj izdela načrt, oskrbi vrednika, razglasi vabilo pisateljem, in pripravi potrebno, da bi znanstven časopis meseca aprila ali maja začel izhajati. Tudi govornik meni, da tak časopis bi bil zelo koristen, če bi se tudi ne mogel meriti z enakimi listi velikih narodov, ker bi nam za tak list manjkalo pisateljev in čitateljev. Naš list naj bi se pečal s tistimi predmeti, s katerimi se mnogi učenjaki naši v resnici pečajo, n. pr. s slovanskim jezikoslovjem, z domačo zgodovino in prirodopisnimi vedami, kolikor našo domovino zadevajo. Tudi naj bi se ne pošiljal vsem udom matičnim, ampak le naročnikom, in Matica naj bi ga le podpirala in bila porok za njegov obstanek. Na ta način bi se z malimi žrtvami zadostovalo tistim rojakom slovenskim, ki se z znanostjo pečajo, kajti večji del stroškov bi se gotovo z naročnino poravnal.

G. Šuklje podpira ta predlog. Besede njegove, pravi ne merijo na razdor, ampak na korist nam vsem dragega zavoda, Matice slovenske, ki v obče peša in hira, in je zato skrajni čas, da se misli na nova sredstva in se narod reši duševne apatije. Kako malo originalnega je Matica tekom zadnjih 5 let izdala! Izvemši izvrstno Jesenkovo knjigo in posamezne članke v Letopisu, najdemo gole prestave in kompilacije, kakor je n. pr. Zgodovina avstro-ogerske monarhije, in letos smo prejeli samo tri karte onega atlanta, ki je silno drag pa slab in nerabljev, pa letopis in življenje Tomanovo, s katerim se pa Matica ne more ponašati, ker se tako morebiti za otroke popisuje življenje in smrt kakega brumnega puščavnika, ne pa za izobražene ljudi delovanje pesnika in politikarja, kterelega slovenski narod prišteva najboljšim svojim sinovom. Krog slovenske inteligencije se širi, in vendar vidimo na znanstvenem polju vedno le peščico starih pisateljev. Kaj pa je temu vzrok? V velikej znanstveno-izobraženi republiki ste dve stranki; ena misli, da znanstvo je samo sebi sredstvo in namen ter ne pozna mej, razun ktere mu stavlja človeška pamet, ena pa vedo smatra kot pokorno služabnico veri, in trdi, da mora imeti konfesionalno podlago. (Velik nemir. Klici: Smo na Kitajskem? Tako tudi je.) Jaz ne kritikujem tega nasprotja ampak ga le konstatiram. Najboljše bi bilo, da bi

se združeno delalo v Matici. Tega pa od sedanjega odbora ne pričakujemo; bojimo se, da bi Matica ne sprejela spisov, ki niso pisani v mistično-teologičnem ali školastičnem smislu, da bi vračala zgodovinski članek naveden svobodomiselnega duha ali prirodopisno razpravo naslanjajočo se na teorijo Darvinovo. Zato mladi pisatelji nimajo do Matice zaupanje, zato peša znanstveno delovanje, zato se Dimičeva zgodovina v domačih časnikih ni presojala, zato imajo tisti navidezno prav, ki trdijo, da se je pred narodnim bojem v znanstvenem oziru na Slovenskem več delalo kakor sedaj. Znanstveni časopis, ne ozirajoč se na politično barvo posameznih pisateljev, bi utegnil na novo oživetiti našo književnost, zato priporoča predlog Raičev.

G. Parapat: Tudi jaz sedim v odboru, in vprašam, kaj se je spisalo, da bi mi ne bili sprejeli? Ktero delo je odbor zavrgel, ki mu je bilo izročeno? Toda našemu narodu je treba primernih spisov. G. Šuklje naj bi le kritiziral, pa meni ni znan noben članek, ki bi ga bil spisal o kranjski zgodovini.

G. Šolar: Če se odboru očita, da bi ne prevzel kakega izvrstnega dela, odbor tega očitanja ne zasluži. Če se toži, da znanstveno delovanje hira, moram reči, da v Matici ne, morebiti pa kje drugje. S sedanjimi močmi ne moremo mnogo izdati, glejte da bode boljši. Zgodovina Krsnikova se bode popravila in vedno storimo, kar je najbolje mogoče. Za izdavanje časopisa naj se dobe vredniki; če ga ti sami izdajajo, Matica ni odgovorna, ako ga bi pa plačevala, bila bi odgovorna.

Dr. Sterbenec: Meni ni znano, da bi bilo stališče Matice enostransko. Ponujala se ji je cerkvena zgodovina, pa je ni sprejela. Če bode časopis izvrsten, se bode sam izdrževal. Sicer pa imamo že preveč časopisov, ki zaradi tega bolj ali manj hirajo.

G. Flis: G. Šuklje je rekel, da bi Matica ne sprejela po načelih Darvinovih spisanih člankov. Povedati mu moram, da se ravno v letošnjem Letopisu nahaja članek spisan v smislu Darvinovem. Vendar pa bi naše ljudstvo nič ne zgubilo, če ne pozna Hegelov, Moleschottov, Schoppenhaerjev, Darvinov in drugih takih filozofov, katerih teorije se vsakih deset let spreminjajo.

G. Parapat govori še za znanstveni časnik, ki bi bil dober in koristen, da bi sprejemal razne znanstvene spise, ki za Letnik niso, in ni se bati, da bi tak časnik propal.

Dr. Bleweis: Zbor o tej reči danes ne bode sklepal; spoznali smo mnenje gospodov, in odbor bode to porabil, kar se je danes slišalo. Gospode pa, ki danes toliko govoré, bi vprašal, kaj je s pisateljskim društvom, ki se je bilo pred petimi leti osnovalo? Ni spominjka Vodnikovega, in ni društva. Odbor si bode njihove želje zapomnil, toda predu se reč dovrši, bode treba reč še mnogo pretresati, in če odbor sam tega ne bode mogel odločiti, se bode reč odložila in čez par mesecev zopet sklical občni zbor.

Gledé vplačevanja določujejo pravila, da se iz Matice izbrše, kdor letnega doneska ne plača. To se pa dozdej ni zgodilo, da bi se udje ne bili žalili. Predsednik tedaj vpraša, ali naj se to zgodi v prihodnje? G. Gutman svetuje, da naj se dolžniki, preden se izbrišejo, opomnijo na dotično določbo pravil. G. Špendal želi, da naj bi poverjeniki v svojem okraju bolj redno razpošiljali dotično polo, da bode vsaki vedel, kje da ima plačati. G. Robič meni, da bi bilo najboljše, ko bi udje letni donesek plačevali, kadar dobé knjige,

kakor se godi pri družbi sv. Mohora. Dr. Polukar se s tim strinja, toda pristavlja, da naj se jim knjige ne izročé, dokler ne plačajo letnine. Ti nasveti se sprejmo.

Konečno g. Gutman priporoča, da bi se v letopis sprejemali mični spisi Jules Vernejevi, ki so že v vse evropske jezike predstavljeni in sicer naj se začne z delom: „Potovanje okolo sveta v 80 dneh.“ G. Šolar podpira nasvet, vendar priporoča, da bi se ti spisi izdajali brez podob, ki bi Matici prizadejale preveč stroškov. Nasvet Gutmanov in Šolarjev se sprejme.

Izid volitev v odbor smo že naznanili. Sl. Narodu zdi se več kot čudno, da gosp. Šuklje ni bil izvoljen, in trdi, da so tisti, ki so ga stavili za kandidata, za hrbtom protijemu agitirali. To ni resnično; tistih, ki so ga nasvetovali, ni noben zoper njega agitiral, drugim pa se ne more zameriti, če ga niso volili, dasi so ga „Novice“ imenovali med kandidati, ker je volitev slobodna. Sicer pa je ravnanje tistih, ki so prečrtali vse druge kandidate in edino volili le g. Šukljeta, veliko bolj čudno, kakor pa to, da ga niso vsi udje hoteli voliti.

Razne reči.

† Č. g. Jožef Crobath, o. Benvenuta brat in bivši profesor bogoslovja, je 5. t. m. v Gorici v 82. letu svoje starosti umrl. Ranjki je bil sošolec horjulskega gospod očeta, ki so izmed vseh tovarišev edini še pri življenju.

— Za 7 nesrečnikov, ki so pri grozovitem zasipu na Zidanem mostu razun življenja vse zgubili, so blagosrčni popotniki do 26. jan. zložili 140 glid., katerim so milostljivi knez in škof lavantinski še dodali 5 glid.

— Mariborska čitalnica obhaja v četrtek 8. febr. t. l. zvečer ob 8. uri spomin slovenskega pesnika Fr. Preširna z besedo, deklamacijo, h koncu bo ples. K svečanosti vabi č. udje in neuje od udov vpeljane

Odbor.

— Načelniki okrajnih odborov od cesarja potrjeni so: g. Šmid v Mahrenbergu g. Kašpar Skaza v Velenji za šoštanski in č. g. Bohinc, dekan v Brašlovcih, za vranski okraj.

— Dobro! V Kličevih „Hum. Bl.“ se nahaja sledeča opazka o ogerskih študentih: „Vsi študentje, ki so Kerim-paši nesli častno sabljo, so se našli Medjidovega reda 4. in 5. vrste. Skoro vsi ti milovanja vredni ljudje so dostojnih rodovin in so bili dozdej še v dobrem imenu.“

Eksekutivne dražbe.

7. februarja. 3. Janez Corn iz Verhnike (1860 gl.) na Verhniki. 3. Jan. Predovič iz Hrasta (810 gl.) v Metliki. 3. Jan. Klauer iz Kamnika (1000 gl., 300 gl., 500 gl.) ondi. 3. Fr. Stok iz Št. Vida (400 gl.) v Ipavi. 2. Jan. Stigel iz Zaverstnika (6500 gl.) v Litiji.

Loterijske številke 20. jan.

Na Dunaju: 67, 16, 9, 4, 32.
V Gradcu: 29, 55, 84, 46, 25.

* **Telegrafične denarne cene 5. februarja.**
Papirna renta 63.— — Srebrna renta 68.60 —
Zlata renta 74.60. — 1860letno državno posojilo 110.75
Bankine akcije 843 — Kraditne akcije 148.60 — London 123.— — Srebrn 115.25. — Ces. kr. cekini 5.84 — 20-frankov 9.84.

Pijančevanje,

tudi brez vednosti dotičnega človeka, odpravljam nevtogoma in tako gotovo, da se človeku pristudi. Zahvalnih in pohvalnih pisem imam veliko. Komur je treba, naj se pismo oberne do **Th. Konetzky**, Droguehandlung in Grünberg in Schlesien. (5—3)